

Marjo Ojalampi

TULEN TYTÄR

Vaasan palon polttava arvoitus

TULEN TYTÄR

MARJO OJALAMMI

TULEN TYTÄR

*Vaasan palon polttava
arvoitus*

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi 13b § ("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

Copyright © Marjo Ojalammi 2025

Kansi ja taitto: Marjo Ojalammi

Kannen kuvat: Microsoft Desinger (AI)

Kustantaja: Bona Anima, Kerava, Suomi

Paino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa, 2025

ISBN 978-952-69851-4-5 (pehmeäkantinen)

Omistettu syylistetyille

*Savu pieni kuin perhonen lämpimän päivän, ylös lehahti,
lennätti tuoksun häivän, nousi kipinä, seurasi toinen.
Kohta kaupunki tulessa kylpi.*

(Runoilija tuntematon)

Sisällys

PROLOGI	11
TASALASSA ELOKUUN ALKUPÄIVINÄ VUONNA 2006	13
WAASASSA 2.8.1852 AAMULLA JA AAMUPÄIVÄLLÄ	20
TASALASSA ELOKUUSSA VUONNA 2006	29
TASALASSA JA VAASASSA ELOKUUSSA VUONNA 2006	34
WAASASSA 2.8. VUONNA 1852 ILTAPÄIVÄLLÄ JA ILLALLA	40
VAASASSA ELOKUUSSA VUONNA 2006	44
WAASASSA 3.8. VUONNA 1852 AAMULLA	50
TASALASSA ELOKUUSSA VUONNA 2006	58
WAASASSA 3.8. VUONNA 1852 AAMUPÄIVÄLLÄ	64
TASALASSA JA VAASASSA ELOKUUN PUOLIVÄLISSÄ VUONNA 2006	68
WAASASSA 3.8. VUONNA 1852 AAMUPÄIVÄLLÄ	78
VAASASSA ELOKUUN PUOLIVÄLISSÄ VUONNA 2006	85
WAASASSA 3.8. VUONNA 1852 KESKIPÄIVÄLLÄ	94
TASALASSA ELOKUUN LOPUSSA VUONNA 2006	98
TASALASSA JA VAASASSA ELOKUUN LOPUSSA VUONNA 2006	115
WAASASSA 3.8. VUONNA 1852 ILTAPÄIVÄLLÄ	130
VAASASSA VUONNA 2006 ELOKUUN LOPPUPUOLELLA	141
WAASASSA 3.8.–4.8.1852 YÖLLÄ JA AAMULLA	151
TASALASSA JA VAASASSA SYYSKUUN ALUSSA VUONNA 2006	160

WAASASSA 4.8. VUONNA 1852 KESKIPÄIVÄSTÄ ETEENPÄIN	170
TASALASSA LOKAKUUSSA VUONNA 2006	175
WAASASSA 4.8. VUONNA 1852 MYÖHÄÄN ILTAPÄIVÄLLÄ	178
TASALASSA VÄHÄN LOKAKUUN PUOLIVÄLIN JÄLKEEN VUONNA 2006	183
WAASASSA LAUANTAINA 7.8. VUONNA 1852, ENSIMMÄINEN SYYLLISYYSOIKEUDENKÄYNTI	186
WAASASSA SUNNUNTAINA 8.8. VUONNA 1852, ENSIMMÄINEN PALONJÄLKEINEN JUMALANPALVELUS	209
WAASASSA SUNNUNTAINA 8.8.1852, JUMALANPALVELUKSEN JÄLKEEN	226
WAASASSA KESKIVIKKONA 11.8.1852, TOINEN SYYLLISYYSOIKEUDENKÄYNTI	242
TASALASSA LOKAKUUN PUOLIVÄLIN JÄLKEEN VUONNA 2006	258
WAASASSA KESKIVIKKONA 18.8.1852, KOLMAS SYYLLISYYSOIKEUDENKÄYNTI	261
TASALASSA 21.10.2006	277
TASALASSA LOKAKUUN VIIMEISENÄ PÄIVÄ VUONNA 2006	284
EPILOGI	287
KIITOKSET	288
KÄYTETTYJÄ LÄHTEITÄ:	290
LYHYESTI VAASAN PALON SYYTUTKIMUKSESTA:	294

PROLOGI

Piian silmät ovat tummat ja suruiset.

Ne kätkevät salaisuuden syvän.

**Ne kantavat syytökset tuhopoltosta. Kädet sidotut.
Sydän turta.**

**Oliko hän syyllinen, oliko viaton? Tuli tuhosi kodin,
elämän onnen.**

**Piian tarina jää kuiskausten varaan. Tuulen mukana
se leviää.**

Sukupolvien päähän kulkeutuu.

Silmät tummat, katse tyhjä.

Piian sielu, ikuisestiko epäilty?

**Syyllisyys painaa harteilla. Totuus kätkeytyy. Tanssii
liekkien ja haamujen kera.**

Piika ei aavista; vielä tulee hetki, jolloin valo kajastaa.

Syytösten liekit sammuvat.

Haamujen huntu repeää. Totuus paljastuu.

Kirkkaana ja selkeänä, vastaus seisoo edessämme.

Se tuo mukanaan ymmärrystä ja vapautta sydämeemme.

Kevyt tuulahdus hipaisee poskeani.

Ja kuulen linnun laulavan laulunsa vapahduksesta ja ilosta.

Mutta piika ei siitä mitään tiedä.

TASALASSA ELOKUUN ALKUPÄIVINÄ VUONNA 2006

*Ja minä aloitan matkani.
Matkani Sinun luoksesi.
Aikaan, jota ei enää ole,
hetkeen, jossa sinä olit,
elit elämäsi, teit töitäsi, rakastit, vihasit
ja yritit sopeutua, antaa anteeksi ja unohtaa,
kunnes sinulle annettiin ehkä anteeksi, mutta ei unohtettu,
koskaan.*

Ja minäkin muistan Sinut – ja rakastan.

Kaikki alkoi siitä, kun lupasin isälleni vihdoinkin siivota ullakkomme sivuhuoneen. Olin viivyttänyt lupaukseni täyttämistä jo pitkään. Minua inhotti hämärä ja pölyinen vinttihuone, joka oli täynnä ties kuinka vanhoja sanomalehtiä ja tavaroita. Vanhempani ovat vakaasti päättäneet, että loppusyksystä tuo huone remontoitaisiin pikkuveljeni käyttöön. Eihän huone mikään iso olisi, mutta siihen

mahtuisi kuitenkin veljeni sänky, lipasto ja pieni kirjoitus-pöytä. Veljeni on innoissaan, koska sitten kun huone olisi valmis hän voisi siirtyä isän ja äidin makuuhuoneesta omaan yksityiseen valtakuntaansa.

Veli on täyttänyt juuri kymmenen vuotta, ja hän on nuorin meidän perheen neljästä lapsesta. Minä olen toiseksi vanhin lapsista ja olen jo täyttänyt 21 vuotta, vaikka vielä asunkin kotona. Meillä on iso kaksifooninkinen tuparati, joka seisoo mielestäni oikein komeana keskellä kylää. Minulla on ullakolla iso huone, jota minun ei tarvitse jakaa sisarusteni kanssa; kaikilla meillä, paitsi veljellä, on oma huone. Se on minusta oikein mukavaa, ja siksi ajattelen, että mikäs kiire minulla tässä nyt olisi muuttaa kotoa pois. No, tietysti joskus hieman harmittaa se, että vanhemmat määräävät tekemään sitä ja tätä, vaikka teenkin pitkää päivää kylän sekatavarakaupassa. Isä ja äiti ovat sitä mieltä, että niin kauan, kun nautin talon antimista, velvollisuuteni on tehdä sen hyväksi jotakin.

Eräänä aurinkoisena ja kuumana elokuun lauantaina tulee kuitenkin se hetki, jolloin minun on lunastettava isälteni antamani lupaus. Isä oli jo aamulla käynyt rautakau-passa ostamassa remonttitarvikkeita ja tiuskaisi minulle äreästi saamattomuudestani. Minuakin harmitti. Olisi pitänyt jonakin sadepäivänä tehdä homma valmiiksi; nyt oli aivan liian kuuma. Tiesin kuitenkin, että en pääse pälkähästä muuten kuin homman hoitamalla – oli kuuma tai ei. Avaan sivuhuoneen narisevan oven ja astun pehmeälle sahanjauholattialle. Katson huonetta melkein epätoivoisena; tila on todella sotkuinen, pölyinen ja täynnä – ties kuinka

vanhaa tavaraa. Tiedän, että meidän talomme on ollut sukumme hallussa melkein kolmesataa vuotta, eikä näihin pieniin ullakon varastohuoneisiin ole juurikaan koskettu, koska tilaa on ollut riittämiin – aina näihin päiviin asti.

Katselen ympärilleni surkeana, enkä oikein tiedä mistä aloittaisin. Aikani asiaa tuumattuani päätän kerätä ensin vanhat sanomalehdet ja kirjeniput, joita näyttää lojuvan joka puolella. Pölyn takia laitan maskin kasvoilleni ja repäisen mustasta jätessäkkirullasta yhden muovisen pussin. Alan heitellä lehtiä ja kirjeitä siihen. Työ sujuu rivakasti aina siihen asti, kunnes silmiini osuu vuoden 1852 sanomalehti ja jään sitä lukemaan. Aivan kaikesta en saa selvää, sillä lehtijuttu on painettu vanhoilla koukeroisilla kirjaimilla, ja kielikin on aivan erilaista kuin nykyään. **Lehti on Maanmiehen ystävä vuodelta 1852, 21. päivä elokuuta nro 34.**

*”Tiistaina 3 päivänä elokuuta oli ilma selvä ja lämmin; hiljainen tuuli kävi lounasta, kuin kello 10 e. p. p. tuli ilmauntui Hermannin Aurenin kahden woningisessa talossa, joka oli tihämmästä rakennetussa osassa kaupunkia, ja piiritettynä kahdenkertaisilla kartanoilla. **Tuli sanotaan syttyneen piijan huolimattomuudesta**, joka syöpäläisiä karkottaakseen navetasta oli waristanut tiili kiviä ja pannut tyhjään tervatynnyriin, ja kuin tynnyri niistä syttyi tuleen wiskannut tynnyrin tuskissaan sellaiseen paikkaan johon olkia ja pehkuja oli koottu.*

Kesä oli tähän asti ollut erinomaisen lämmin ja kuiwa. Kaupungin ympäristössä palo metsiä monen peninkulman alalta ja palaa vielä nytkin, että pohjais puolella koko Wöyrin pitäjäs ja suuri osa Joensuun pitäjästä, ja etelä puolella koko seutu aina Ristiinan kaupunkiin asti oli tullessa. Kuin tuli ilmauntui kaupungissa arweltiin heti sen osan kaupungista, joka oli tuulen alla olewan awutta. Veden puutos oli myös suuri kuin paras osa kaiwoista, pitkällisen kuiwuuden kautta, oli kuiwanut; kuitenkin tehtiin mitä mahdollinen oli, waan tuli leweni lewenemistään, että vähän ajan päästä Borgenströmin ja Mannelinin talot oliwat tulessa ja sitte pankki, Wolffin talo, kirkko ja koko se seutu kaupungista joka oli paraiten rakennettu. Kuumuuden kautta lewisi tuli wasta tuuleen ja sillä pikaisuudella että klo 7 ei enää koko Waasan kaupungista ollut palamatta muuta kuin läänin lasaretti, linna, Wenäen kirkko, Boyin, Hjertmannin, Stjernwallin, Långhjelmin ja Willebrandin kartanot etelä puolen Hofrätin tietä, ja paitsi niitä, kymmenkunta pientä taloa osittain ja kokonaan, ja mitä suurimmasta arvosta oli, Hofrätti. Palanut on raathuusi, pankki, gymnasiumin huone, koulu huoneet, kirkko ja urwut (alttari taulu saatiin pelastetuksi), Läänin hallituksen nykyiset asun huoneet ja niissä säilytetyt kirjat niinkuin myös raathuusin ja yläkoulun kirjat. Gymnasiumin kirjastosta taittiin vähä saada pelastetuksi. Ääretöin joukko irtonaista tawaraa on mennyt mitättömäksi sekä huoneissa, kaduilla ja kellareissa että myös warkaiden kautta. Kruunun magariini pelastettiin. Paljo kauppamiehen tawaraa, rahoja, kupankirjoja, kirjakaupan takatawaraa ja suurin osa kirja präntin kapineista on tuli

TULEN TYTÄR - Vaasan palon polttava arvoitus vie lukijansa 1852-vuoden Vaasaan, jolloin kaupunki tuhoutui rajussa tulipalossa. Pian syylliseksi leimattiin nuorehko karjapiika.

Vuonna 2006 tuon karjapiian jälkeläinen löytää ullakolta silmiä avaavan totuuden, josta lähtee jännittävä tutkimusmatka siihen, mitä elokuun kolmantena päivänä vuonna 1852 Vaasan kaupungissa todella tapahtui.

TULEN TYTÄR on psykologis-historiallinen romaani, joka kuljettaa lukijansa pohjalaiseen menneisyyteen, jossa häpeä ja syyllisyys polttavat kuumeisemmin kuin itse tuli. Se on tarina rakkaudesta, menetyksestä ja selviytymisestä, joka resonoi vielä tänäkin päivänä.

Teos on myös kiehtova tarina sukupolvien yli kannetusta syyllisyyden taakasta ja sitkeästä vastausten etsimisestä sekä unenomainen aikamatka 1850-luvun Vaasaan.

TULEN TYTÄR on faktan ja fiktion yhdistelmä, joka pohjautuu suurelta osin arkistolähteisiin, aikalaiskirjoituksiin ja vuonna 2006 julkaistuun selvitykseen Vaasan palon syttymissyystä.

MARJO OJALAMMI on eteläpohjalaistaustainen kirjailija, joka yhdistää teoksissaan syvällisiä tunteita ja historiallisia tapahtumia. TULEN TYTÄR on hänen viides Pohjanmaalle sijoittuva romaaninsa.

